

Служба „Преса и
информация“

Съд на Европейския съюз
ПРЕССЪОБЩЕНИЕ № 227/21
Люксембург, 21 декември 2021 г.

Решение по дело C-124/20
Bank Melli Iran

По гражданско дело може да се прави позоваване на установената в правото на Съюза забрана да се спазват вторичните санкции, наложени от Съединените щати на Иран

Макар тази забрана да важи дори когато няма специална призовка или указание от административен или съдебен орган на Съединените щати, тя все пак не може да нарушава свободата на стопанска инициатива на лице, за което се отнася, водейки до непропорционални икономически загуби за него

Bank Melli Iran (наричана по-нататък „BMI“) е иранска банка, собственост на иранската държава, която има клон в Германия. Тя сключва с Telekom — дъщерно дружество на Deutsche Telekom AG със седалище в Германия, около половината от чийто оборот произтича от дейността му в Съединените щати — няколко договора за предоставяне на телекомуникационни услуги, които му дават възможност да развива търговската си дейност. През 2018 г. Съединените щати се оттеглят от Споразумението за ядрената програма на Иран, което е подписано през 2015 г. и има за цел осъществяването на контрол върху ядрената програма на Иран и премахването на икономическите санкции, наложени на Иран. Вследствие на това оттегляне по силата на Iran Freedom and Counter-Proliferation Act of 2012 (Закон от 2012 г. за свободата и борбата с разпространението на оръжия за масово унищожение в Иран) Съединените щати отново налагат санкции на Иран, както и на включените в списък лица¹, сред които е BMI. Считано от тази дата, на всички лица отново е забранено да поддържат извън територията на Съединените щати търговски отношения с включените в този списък лица.

Вследствие на това решение Съюзът приема Делегиран регламент 2018/1100² за изменение на приложението към Регламент № 2271/96³, като в него е включен Законът от 2012 г. за свободата и борбата с разпространението на оръжия за масово унищожение в Иран. Този регламент забранява по-специално на съответните лица да спазват законите, посочени в приложението към него, или произтичащите от тях актове (член 5, първа алинея), освен ако е налице разрешение за освобождаване от тази забрана, което може да се предостави от Европейската комисия, когато неспазването на тези чуждестранни законодателства би засегнало тежко интересите на лицата, които попадат в обхвата на Регламента, или интересите на Съюза (член 5, втора алинея).

¹ Specially Designated Nationals and Blocked Persons List (Списък на специално посочените граждани и блокираните лица, наричан по-нататък „списъкът SDN“).

² Делегиран регламент (ЕС) 2018/1100 на Комисията от 6 юни 2018 година за изменение на приложението към Регламент (ЕО) № 2271/96 на Съвета относно защитата срещу последиците от извънтериториалното прилагане на законодателство, прието от трета страна, и действията, предприети на основание това законодателство или произтичащи от него (ОВ L 199 I, 2018 г., стр. 1).

³ Регламент (ЕО) № 2271/96 на Съвета от 22 ноември 1996 година относно защитата срещу последиците от извънтериториалното прилагане на законодателство, прието от трета страна, и действията, предприети на основание това законодателство или произтичащи от него (ОВ L 309, 1996 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 10, том 1, стр. 75), изменен с Регламент (ЕС) № 37/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 януари 2014 година за изменение на някои регламенти, свързани с общата търговска политика, по отношение на процедурите за приемане на определени мерки (ОВ L 18, 2014 г., стр. 1) и с Делегиран регламент (ЕС) 2018/1100 (наричан по-нататък „Регламентът“).

Тъй като германското право предвижда, че „[п]равна сделка, която нарушава законова забрана, е нищожна, ако законът не предвижда друго“⁴ и тъй като считано от 2018 г., Telekom прекратява всички сключени с ВМІ договори преди изтичането на техния срок на действие, без да посочи изрично мотиви и без да има разрешение от страна на Комисията, ВМІ оспорва пред германските съдилища прекратяването на посочените договори. В първоинстанционното производство Telekom е осъдено да изпълнява разглежданите договори, докато изтекат сроковете на предизвестие за прекратяването им по общия ред. Прието е обаче, че прекратяването на разглежданите договори по общия ред е съответствие с член 5 от Регламента. Ето защо ВМІ подава въззивна жалба до Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (Върховен областен съд Хамбург, Германия), който сезира Съда с преюдициално запитване относно тълкуването на член 5, първа алинея от Регламента с оглед по-специално на член 16 и член 52 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“) и на реда за предоставяне на разрешение, предвиден в член 5, втора алинея от същия регламент.

Съображения на Съда

Съдът, заседаващ в голям състав, приема, че член 5, първа алинея от Регламента е формулиран широко и постановява, на първо място, че забраната за спазване на изискванията или забраните, предвидени в някои закони, приети от трета страна в нарушение на международното право, се прилага дори когато няма специална призовка или указание от административен или съдебен орган, чиято цел е да се осигури спазването им. Според Съда това тълкуване се подкрепя от целите на Регламента, който е насочен към защитата на установения правен ред и интересите на Съюза като цяло, за да се постигне във възможно най-висока степен целта за свободно движение на капитали между държавите членки и трети страни, както и да се защитят интересите на съответните лица. Всъщност Съдът отбелязва, че поради заплахата от правни последици, породена от подобен закон за лицата, спрямо които по принцип се прилагат тези изисквания или забрани, Регламентът не би могъл да противодейства на последиците от тях, ако забраната по член 5, първа алинея, е обусловена от приемането на указания от чуждестранен административен или съдебен орган.

На второ място, Съдът констатира, че предвидената в член 5, първа алинея забрана е формулирана ясно, точно и безусловно, така че на нея може да се прави позоваване по гражданско дело като разглежданото. По-нататък той потвърждава, че лице, посочено в Регламента, което не разполага с предоставено от Комисията разрешение, може с оглед на член 5, първа алинея да прекрати договорите, които е сключило с лице, включено в списъка SDN, без да посочи мотиви за прекратяването. При все това в рамките на гражданско дело относно твърдяно нарушение на предвидената в Регламента забрана лицето, за което тя се отнася, трябва надлежно да докаже, че неговото поведение, в случая прекратяването на съвкупност от договори, не е имало за цел спазването на посоченото в Регламента американско законодателство, когато на пръв поглед изглежда, че това е така.

В случая Съдът отбелязва, че германското право допуска страната, която твърди, че дадено юридическо действие е нищожно, тъй като нарушава законова забрана като предвидената в член 5, първа алинея от Регламента, да се позове на тази нищожност в съдебно производство. Той обаче констатира, че в този случай съгласно германското право тежестта на доказване е изцяло за лицето, което твърди, че е налице посоченото нарушение на член 5 от Регламента, макар че то по принцип няма достъп до съответните доказателства, което затруднява сезираната юрисдикция да установи нарушение на забраната по член 5, първа алинея и по този начин засяга ефективността на тази забрана.

Накрая, на трето място, Съдът постановява, че членове 5 и 9⁵ от Регламента, разглеждани в светлината на член 16 и член 52 от Хартата допускат да се обяви за недействително

⁴ Член 134 от Bürgerliches Gesetzbuch (Граждански кодекс).

⁵ Член 9 предвижда, че „[в]сяка държава членка определя санкциите за нарушаване на съответните разпоредби на настоящия регламент. Тези санкции трябва да бъдат ефективни, съразмерни и възпиращи“.

прекръпяване на договор, при условие че обявяването на недействителността не води до непропорционални, по-специално икономически, последици за съответното лице. В случая при липса на разрешение по смисъла на член 5, втора алинея от Регламента, ако се окаже, че разглежданото прекръпяване противоречи на член 5, първа алинея от Регламента, то е нищожно от гледна точка на германското право. Когато обаче това обявяване на недействителност може да доведе до ограничаване на свободата на стопанска инициатива, то е възможно само при спазване на условията по член 52, параграф 1 от Хартата.

В това отношение, що се отнася по-специално до условието да се зачита основното съдържание на гарантираната в член 16 от Хартата свобода на стопанска инициатива, Съдът констатира, че обявяването за недействително на прекръпяването на сключените между ВМІ и Telekom договори би имало за последица не да лиши последното от възможността да изтъкне интересите си по принцип в рамките на договорно правоотношение, а по-скоро да ограничи тази възможност. Освен това ограничаването на свободата на стопанска инициатива, произтичащо от евентуалното обявяване на недействителността на прекръпяването на договор, което е в противоречие със забраната по член 5, първа алинея от Регламента, по принцип изглежда необходимо, за да се противодейства на последиците от разглежданото чуждестранно законодателство, като по този начин се защитят установеният правен ред и интересите на Съюза като цяло.

Ето защо Съдът приканва запитващата юрисдикция в рамките на проверката на пропорционалността да претегли ограничаването на свободата на стопанска инициатива, от която се ползва Telekom, преследването на целите на Регламента, в интерес на което се обявява за недействително въпросното прекръпяване на договора, което нарушава забраната по член 5, първа алинея от Регламента, и вероятността това предприятие да претърпи икономически загуби, както и техния размер, в случай че то не прекрати търговските си отношения с ВМІ. Според Съда в рамките на тази проверка на пропорционалността също така е релевантно и обстоятелството, че освен ако при съответна проверка не се установи друго, Telekom не е подало до Комисията заявление за освобождаване от забраната, установена в член 5, първа алинея от Регламента.

ЗАБЕЛЕЖКА: Преюдициалното запитване позволява на юрисдикциите на държавите членки, в рамките на спор, с който са сезирани, да се обърнат към Съда с въпрос относно тълкуването на правото на Съюза или валидността на акт на Съюза. Съдът не решава националния спор. Националната юрисдикция трябва да се произнесе по делото в съответствие с решението на Съда. Това решение обвързва по същия начин останалите национални юрисдикции, когато са сезирани с подобен въпрос.

Неофициален документ, предназначен за медиите, който не обвързва Съда

[Пълният текст](#) на съдебното решение е публикуван на уебсайта CURIA в деня на обявяването

За допълнителна информация се свържете с Илияна Пальова ☎ (+352) 4303 4293

Кадри от обявяването на решението са достъпни на „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106